Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi • Haziran 2026, 64: 432-449 • ISSN: 2147-5202
DOI: 10.15285/maruaebd.1839233

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Duygusal Şiddetin Yalnızlık Üzerindeki Etkisinde Dissosiyatif Yaşantıların Aracılık Rolü

The Mediating Role of Dissociative Experiences in the Effect of Emotional Abuse on Loneliness

Kerem ÇETİNKAYA[*]
İbrahim Enes BAYRAKTAR[**]

Öz

Genellikle bilimsel literatürde "şiddet" denildiğinde ilk akla gelen biçim fiziksel olanıdır; ancak şiddetin duygusal, cinsel ya da ekonomik gibi farklı form ve bileşenlerinin de bulunduğu yaygın olarak kabul görmektedir. Bu çalışmanın odağında duygusal (psikolojik) şiddet yer almaktadır. Çalışma kapsamında duygusal şiddetle birlikte dissosiyasyon ve yalnızlık kavramları da kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı duygusal şiddetin yalnızlık üzerindeki etkisini, dissosiyatif yaşantıların aracılığı ile incelemektir. Bu çalışma, literatüre hem dissosiyatif süreçlerin yalnızlıktaki rolünü vurgulayarak hem de duygusal şiddetin psikososyal sonuçlarını ortaya koyarak katkı sağlamaktadır. Bu araştırmada, yetişkin bireylerin maruz kaldıkları duygusal şiddetin; yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisi, dissosiyatif yaşantıların aracılık rolü bağlamında incelenmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiş ve araştırmaya 207 yetişkin birey katılmıştır (172 kadın, 35 erkek; Ort. yaş = 23.73, SS = 5.82). Araştırmada katılımcılarına; Demografik bilgi formu, Duygusal Şiddete Maruz Kalma Ölçeği (DSMKO), Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği (DES-II) ve Yetişkinler için Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği (SELSA-S) uygulanmıştır. Uygulamalar neticesinde elde edilen bulgular, duygusal şiddet kavramının, yalnızlık kavramı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin kısmen dissosiyatif yaşantılar aracılığıyla gerçekleştiğini göstermiştir. Araştırma, duygusal şiddetin bireylerin içsel psikolojik süreçleri ve sosyal işlevsellikleri üzerindeki etkilerini açıklığa kavuşturarak literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: duygusal şiddet, dissosiyasyon, sosyal yalnızlık, duygusal yalnızlık, rehberlik ve psikolojik danışmanlık

* Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi Deniz Harp Okulu Eğitim Bilimleri Bölümü, keremcet01@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0612-3541

** Psk. Dan., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, enesbayraktarpdr@gmail.com, ORCID: 0009-0001-5605-1689

Atıf için: Çetinkaya, K., ve Bayraktar, İ. E. (2026). Duygusal şiddetin yalnızlık üzerindeki etkisinde dissosiyatif yaşantıların aracılık rolü. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 64*(64), 432-449. https://doi.org/10.15285/maruaebd.1839233

Makale Gönderim Tarihi: 10.12.2025 **Yayına Kabul Tarihi:** 06.05.2026

Bu eser Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Abstract

In the scientific literature, the first form that generally comes to mind when discussing "violence" is physical violence; however, it is widely accepted that violence also has other forms and components, such as emotional, sexual, and economic abuse. The focus of this study is on emotional (psychological) abuse. Within the scope of the study, the concepts of dissociation and loneliness are also examined comprehensively in conjunction with emotional abuse. The primary objective of this study is to investigate the effect of emotional abuse on loneliness, mediated by dissociative experiences. This research contributes to the literature by highlighting the role of dissociative processes in loneliness and by revealing the psychosocial consequences of emotional abuse. In this study, the impact of emotional abuse experienced by adults on their loneliness levels was examined within the context of the mediating role of dissociative experiences. The research was conducted using the relational survey model, and 207 adults participated (172 women, 35 men; Mage = 23.73, SD = 5.82). Participants completed the Demographic Information Form, the Emotional Abuse Exposure Scale (DSMKO), the Dissociative Experiences Scale (DES-II), and the Social and Emotional Loneliness Scale for Adults (SELSA-S). Showed that the concept of emotional abuse is positively correlated with the concept of loneliness, and this relationship is partially mediated by dissociative experiences. This research contributes to the literature by clarifying the effects of emotional abuse on individuals' internal psychological processes and social functioning.

Keywords: emotional (psychological) abuse, dissociation, social loneliness, emotional loneliness, guidance and psychological counseling.

GİRİŞ

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından "kendine, bir başkasına veya bir topluluğa karşı fiziki güç ya da iktidarın kasıtlı olarak, ya tehdit şeklinde ya da fiilen kullanılması; bu kullanım ya da tehdit doğrudan ya da yüksek olasılıkla yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu ya da yoksunlukla sonuçlanabilecek nitelikte" bir eylem olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan anlaşıldığı üzere şiddet, bireylerin psikolojik yaralanmasından fiziksel hasara ve hatta ölüme kadar uzanan geniş bir yelpazede etkiler doğuran bir olgudur (Krug vd., 2002, akt. WHO, 2002). Genellikle bilimsel literatürde "şiddet" denildiğinde ilk akla gelen biçim fiziksel olanıdır; ancak şiddetin duygusal, cinsel ya da ekonomik gibi farklı form ve bileşenlerinin de bulunduğu yaygın olarak kabul görmektedir.

Bu çalışmanın odağında yer alan duygusal (psikolojik) şiddet, bireyin duygusal olarak yaralanması, aşağılanması, cezalandırılma tehdidiyle baskı altında tutulması veya toplumsal izolasyon tehdidiyle kontrol edilmesi gibi davranışları kapsar (Dutton vd., 1999; O'Leary, 1999). Duygusal şiddet bireyin duygusal bütünlüğünü zedeleyen, aşağılayan, tehdit eden veya değersiz hissettiren sözel ya da davranışsal örüntüleri şeklinde de tanımlanmaktadır. Bu davranışlara; bağırma, korkutma, tehdit, hakaret, küçük düşürme, sürekli eleştirme gibi sözlü ifadeler; giysilerin, ilişki kurmaların, sosyal bağlantıların denetim altında tutulması gibi özgürlük kısıtlamaları; ayrıca bireyde değersizlik duygusu yaratma ve sürekli manipülasyon şeklinde kontrol kurma da dâhildir (Krug vd., 2002; *World Health Organization* [WHO], 2002). Araştırmalar, duygusal şiddetin yalnızca fiziksel şiddetle birlikte değil, bağımsız biçimde de ortaya çıkabileceğini ve birçok durumda fiziksel şiddetten daha derin psikososyal etkiler taşıdığını göstermektedir (Dutton vd., 1999; O'Leary, 1999). Araştırmalar, duygusal istismarın bireyin benlik saygısını zedelediğini, kronik stres düzeyini artırdığını ve uzun vadede

duygudurum bozukluklarına yol açtığını ortaya koymuştur (Street ve Arias, 2001; Taft vd., 2005). Sistematik derleme çalışmaları ise **p**sikolojik şiddetin depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi ruhsal sağlık sorunlarıyla güçlü bir ilişki içinde olduğunu vurgulamaktadır (Lagdon vd., 2014; Richmond vd., 2009). Duygusal şiddet hem erkekler hem kadınlar tarafından herhangi bir fiziksel ya da cinsel şiddet ögesi bulunmadan sadece kurulmuş olan iletişim süreci içerisinde uygulanabilmektedir yani duygusal şiddet kolaylıkla gerçekleştirilebilen ve herhangi bir cinsiyete özgü olmayan bir şiddet türü olarak bilinmektedir (Marshall,1996). Bununla birlikte, duygusal şiddetin belirtilerinin görünürlüğünün düşük olması, bu şiddet türünün tespit edilmesini ve bildirilmesini zorlaştırmaktadır (Spinazzola vd., 2014). Mağdurlar çoğu zaman duygusal şiddet davranışlarını "normal" ilişki dinamikleri olarak yorumladıkları için yardım arama davranışında gecikmekte ve bu durum şiddetin sinsi biçimde derinleşmesine yol açmaktadır (Hamby ve Grych, 2013; Follingstad, 2007). Sonuç olarak, bu çalışmada duygusal (psikolojik) şiddet, bireyin psikolojik bütünlüğünü hedef alan, kontrol edici, baskılayıcı ve yaralayıcı süreçler şeklinde görülen bir şiddet türü olarak ele alınmaktadır.

Çalışmada duygusal şiddetle birlikte ele alınan dissosiyasyon kavramının ruhsal travmalar sonucu ortaya çıkan bir dinamik olduğu bilinmektedir. Dissosiyasyon fenomenini ilk ele alan araştırmacılardan birisi olan Janet, bu fenomeni, "*duygular, inançlar, istekler ve anıların özel bir şiddet kazanarak, zayıflamış olan bilinçten ayrışması*" şeklinde tanımlamıştır (Janet, 1907). Öztürk ise travmatik yaşantının fiziksel ve ruhsal etkilerinin (acı, öfke, korku, yas vb.) bilinçten uzaklaştırılmasıyla işleyen savunucu bir süreç olarak tanımlamaktadır (Öztürk, 2017). Dissosiyasyon deneyiminde tramvayla ilişkili duygu, düşünce ve algılar adeta "kapsüllenerek" bilinçten koparılmakta ve sıradan hatırlama yollarıyla erişilemeyecek bir derinliğe gömülmektedir. Bu sayede dissosiyasyon, bireyi aşırı uyarıcı ve sarsıcı yaşantının yükünden geçici olarak koruyan bir tampon işlevi görmektedir. Travmanın ruhsal bütünlüğü bozduğu, dissosiyasyonun ise bozulmanın büyümemesi için dondurduğu bu süreçte bireyin ruhsal bütünlüğünü yeniden sağlayabilmesi için asosiyasyon becerilerini devreye alarak travmanın yıkıcı etkilerini metabolize etmesi beklenmektedir. Aksi halde dissosiyatif yaşantılar daha sık ve daha yoğun yaşantılanarak ruhsal yapının dağılmışlığının devam etmesine yol açmaktadır. Başlangıçta birey için fonksiyonel olan bu deneyim yoğun yaşantılandığında, bireyin ruhsal bileşenleri arasında bağ kurabilme becerisini olumsuz etkileyen hatta ortadan kaldıran bir mekanizmaya dönüşebilmektedir (Öztürk, 2020a).

Duygusal şiddet ve dissosiyasyon üzerine yapılmış bazı araştırma çalışmaları, duygusal şiddetin dissosiyatif belirti düzeyi ile doğrudan ve güçlü bir ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır (Eubanks Fleming ve Resick, 2016; Haferkamp vd., 2015; Krause-Utz vd., 2023). Dissosiyasyon üzerine önemli çalışmalar ortaya koyan Öztürk, duygusal şiddet ve duygusal ihmalin birey için travmatik bir deneyim olduğunu ve bu deneyimlerin dissosiyatif yaşantılara kaynaklık ettiğini birçok çalışmasında bildirmiştir (Öztürk, 2017; 2020a). Şar ve arkadaşları da (2009) yaptıkları çalışmada çocukluk döneminde maruz kalınan duygusal şiddet ile dissosiyatif yaşantılar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Haferkamp vd. (2015) duygusal şiddetin diğer travma türlerine göre dissosiyatif semptomları daha fazla ortaya çıkardığını vurgulamıştır.

Çalışmamızda duygusal şiddet ve dissosiyatif yaşantılarla birlikte ele aldığımız üçüncü boyut olan yalnızlık, bireyin sosyal ilişkilerinde niceliksel veya niteliksel yetersizlik yaşaması durumunda ortaya çıkan olumsuz bir psikolojik durum olarak tanımlanmaktadır (Cacioppo vd., 2015). Çalışmamızda duygusal şiddetin bireyi yalnızlığa sürüklediğini ve bu süreçte dissosiyatif yaşantıların aracılık ettiğini ileri sürmekteyiz. Çalışmada öne sürdüğümüz hipotezimizi destekleyen güncel araştırma sonuçları bulunmaktadır. Türkiye'de yapılmış bir araştırma, duygusal şiddete maruz kalan öğrencilerde yalnızlaşma deneyiminin arttığını ve bununla birlikte bu bireylerin günlük rutinlerinin de bozulduğunu bildirmiştir (Zengin Yazıcı ve Akı, 2024). McGuinness ve arkadaşlarının 16-25 yaş arası bireyler üzerine yaptıkları çalışma, yalnızlık duygularını şiddetli şekilde hisseden gençlerin dissosiyatif yaşantıları da daha sık ve yoğun deneyimlediğini ortaya koymuştur (*McGuinness vd., 2025).* Jehanzeb ve Javaid'in (2025) araştırması ise bireyin yalnızlıkla başa çıkmak için maladaptif hayal kurma ve dissosiyatif mekanizmaları kullandığını bildirmiştir (*Jehanzeb ve Javaid, 2025).* Kearney ve arkadaşları (2018) tarafından 429 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada hem geçmiş travma yaşantılarının hem de dissosiyatif eğilimlerin yalnızlık duygusunu anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Bulgular, olumlu sosyal bağlantıları bozan psikolojik kırılmaların, yalnızlık hissini yükselttiğini özellikle dissosiyatif semptomların bu etkiyi güçlendirdiğini göstermiştir. Sonuç olarak dissosiyatif süreçlerin sık ve yoğun yaşantılanması, bireyin yakınlık kurma, duygusal paylaşım ve sosyal katılım kapasitesini zayıflatmakta, bu da yalnızlık ve sosyal geri çekilme ile sonuçlanan bir döngüye yol açmaktadır. Araştırmalar, duygusal şiddet ile yalnızlık arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olduğunu ortaya koymuştur (Terzioğlu vd., 2023). Ancak Türkiye örnekleminde bu iki değişken arasında dissosiyatif yaşantıların etkisinin incelendiği çalışmalar ne yazık ki sınırlıdır. Öztürk (2020b) duygusal şiddet içerikli çocukluk çağı travmatik deneyimlerinin bireyi hissizlik, çaresizlik ve yalnızlık duygularına ittiğini özellikle vurgulamaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı duygusal şiddetin yalnızlık üzerindeki etkisini, dissosiyatif yaşantıların aracılığı ile incelemektir. Literatürde bu üç değişkenin ikili ilişkileri ele alınmış olsa da duygusal şiddetin yalnızlığa evrilme sürecinde dissosiyatif yaşantıların bir köprü görevi gördüğünü gösteren çalışmalar oldukça sınırlıdır. Türkiye literatüründe duygusal şiddet, dissosiyatif yaşantılar ve yalnızlık zincirini aracılık modeliyle inceleyen ve sürecin nasıl işlediğini ortaya koyan başka bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, sürecin nasıl işlediğini bir aracılık modeliyle ortaya koyarak Türkiye örnekleminde bu üç değişken arasındaki ilişkiyi amprik bir modele oturtarak, evrensel bir teorinin Türkiye dinamiği ile nasıl etkileşime girdiğini göstermesi bakımından kritiktir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkilerin düzeyini ve yönünü belirlemeye yönelik bir nicel araştırma yöntemidir (Karasar, 2016). Araştırma kapsamında, bağımsız değişken olan duygusal şiddetin, bağımlı değişken olan yalnızlık üzerindeki etkisi incelenirken; bu iki değişken arasındaki ilişkide dissosiyatif yaşantıların aracı rolü test edilmiştir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Çalışmaya 207 yetişkin katılmıştır (Kadın=172, Erkek=35). Tablo 1' de araştırmaya katılan 207 yetişkin bireyin demografik dağılımı gösterilmektedir. Araştırmada zaman ve ulaşılabililirlik faktörleri göz önünde bulundurularak kolayda örnekleme (convenience sampling) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle toplanan veriler hız ve maliyet avantajı sağlasa da örneklemin evreni temsil gücü ve bulguların genellenebilirliği noktasında metodolojik bir sınırlılık teşkil etmektedir (Creswell, 2014). Katılımcıların büyük çoğunluğunu kadınlar (%83.1) oluşturmaktadır. Bu durum çalışmanın cinsiyet bazlı temsil gücü açısından bir sınırlılık teşkil etmektedir. Yaş dağılımı ağırlıklı olarak genç yetişkin dönemde (18–25 yaş aralığında) yoğunlaşmaktadır. Eğitim düzeyine göre katılımcıların önemli bir kısmı üniversite mezunudur (%73.9). Katılımcıların yarısından fazlası (%59.9) romantik bir ilişkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu örneklem dağılımı, genç ve eğitimli bir yetişkin kitlenin psikososyal deneyimlerini yansıtmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Duygusal Şiddete Maruz Kalma Ölçeği

Menekşe Eskici ve Nilüfer Saatçioğlu Tinkir tarafından yürütülen bir araştırma kapsamında geliştirilen ölçek formu 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi derecelendirme yapısına sahiptir ("hiçbir zaman: 0" – "çok sık: 4"). Ölçeğin psikometrik özellikleri, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Duygusal Şiddete Maruz Kalma Ölçeği, 29 madde altında toplanan ve belirlenen yapı geçerliği ile desteklenen, Yıldırma (Frustration), Aşağılama (Abasement), Zarar Verme (Harmed), Tehdit Etme (Threat), Sözlü Atışma (Verbal Fray) olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır.

Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği (DES-II)

Şar ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek, günlük yaşamdaki dissosiyatif yaşantıları konu alan 28 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliği, Cronbach Alfa katsayısı .97 ve Gutmann Yarım Test katsayısı .95 olarak rapor edilmiştir. Bu araştırma kapsamında ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Yetişkinler için Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği (SELSA-S)

Ölçek yalnızlık kavramını Weiss'in (1973) kuramsal ayrımına paralel olarak, çok boyutlu bir yapıda ölçmek üzere tasarlanmış, 15 maddeden oluşan özbildirim tipi bir ölçme aracıdır. Ölçek, 7'li Likert tipi derecelendirme (1: kesinlikle katılmıyorum – 7: kesinlikle katılıyorum) kullanılarak yanıtlanmaktadır. SELSA-S'nin Türk kültürüne uyarlama çalışması ve psikometrik özelliklerinin belirlenmesi, Hanife Akgül tarafından 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin alt boyutların ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları; Romantik Yalnızlık .87, Ailesel Yalnızlık .89 ve Sosyal Yalnızlık .90 olarak bulunmuştur. Mevcut araştırmada ise ölçeğin Cranbach Alfa katsayısı .85 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular,

SELSA-S'nin hem alt boyutlar bazında hem de toplam puan ölçeğinde Türkiye'deki yetişkin popülasyonu üzerinde güvenilir ve geçerli ölçümler yapabilen akademik bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan Duygusal Şiddete Maruz Kalma Ölçeği, Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği (DES-II), Yetişkinler için Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği (SELSA-S) için ilgili ölçekleri uyarlayan araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Milli Savunma Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik onay alınmış ve veriler bu doğrultuda toplanmaya başlanmıştır. Çalışmanın veri toplama aşamasında etik standartlar gözetilerek gönüllülük ve gizlilik prensiplerine titizlikle uyulmuştur. Araştırmada kullanılan veri toplama setinde; çalışmanın hedefleri, katılım şartları, araştırmacıların irtibat adresleri, bilgilendirilmiş onam formu, kişisel bilgi formu ve ilgili ölçekler yer almıştır. Verilerin elde edilme sürecinde Google Form kullanılmış bununla birlikte dijital mecralardan da yararlanılmıştır. Katılımcıların tüm süreci tamamlaması için gereken ortalama sürenin yaklaşık sekiz dakika olduğu saptanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Cronbach alfa güvenirlik katsayıları, Pearson korelasyon analizi, çoklu regresyon ve bootstrap yöntemiyle aracılık analizi yapılmıştır. Analizler SPSS ve programları ile gerçekleştirilmiştir.

Veri setinde uç değerlerin varlığını saptamak amacıyla her bir değişken için *Z* puanları incelenmiş ve kutu grafikleri (*boxplot*) analiz edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, *Z* puanı ±3 sınırının dışında kalan veriler uç değer olarak kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Değişkenlerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini belirlemek amacıyla çarpıklık (*skewness*) ve basıklık (*kurtosis*) değerleri incelenmiştir. Tüm değişkenlere ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarının ±1.5 aralığında olduğu görülmüştür. Bu da verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir (George ve Mallery, 2019). Bağımsız değişkenler arasında yüksek korelasyon olup olmadığını belirlemek için Varyans Artış Faktörü (*VIF*) ve Tolerans değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda *VIF* değerlerinin 10'dan küçük (1.00 – 1.25 arası), Tolerans değerlerinin ise .10'dan büyük olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, modelde çoklu bağlantı sorununun bulunmadığına işaret etmektedir (Hair vd., 2014). Regresyon modellerinde hataların birbirinden bağımsız olup olmadığını test etmek amacıyla *Durbin-Watson* katsayısı incelenmiştir. Elde edilen *Durbin-Watson* değerinin (1.94) ideal kabul edilen 1.5 ile 2.5 aralığında olduğu görülmüştür. Bu bulgu, modeldeki hatalar arasında otokorelasyon olmadığını ve hataların bağımsızlığı varsayımının karşılandığını kanıtlamaktadır (Field, 2018). Araştırmanın temel hipotezi olan "duygusal şiddetin toplam yalnızlık üzerindeki etkisinde disosiyatif yaşantıların aracı rolü", Hayes (2018) tarafından önerilen Model 4 (Basit Aracılık Modeli) ile test edilmiştir. Bu modelin seçilme nedeni, değişkenler arasındaki doğrudan ilişkilerin yanı sıra, disosiyatif yaşantıların bu ilişkideki açıklayıcı rolünü (dolaylı etki) istatistiksel olarak ayrıştırmaktır. Ayrıca, Model 4'ün sunduğu Bootstrap tekniği, aracılık etkisinin anlamlılığını test etmede klasik yöntemlere oranla daha yüksek istatistiksel güç ve güvenilirlik sağladığı için tercih edilmiştir. Aracılık etkisinin anlamlılığı 5.000 yeniden örnekleme üzerinden %95 güven aralığı ile değerlendirilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	172	83.1
	Erkek	35	16.9
Yaş	18–25	151	72.9
	26–35	38	18.4
	36 ve üzeri	18	8.7
Eğitim Düzeyi	Üniversite	153	73.9
	Önlisans	25	12.1
	Lise	11	5.3
	Ortaokul	16	7.7
	İlkokul	2	1.0
İlişki Durumu	Sevgilim var	124	59.9
	İlişkim yok	53	25.6
	Evli	23	11.1
	Nişanlı	7	3.4
Toplam Katılımcı		207	100

BULGULAR

Tanımlayıcı istatistikler, katılımcıların DSMKO toplam puan ortalamasının 45.64 (*SS*=16.25), DES ortalama puanının 23.29 (*SS*=15.53) ve SELSA toplam puanının 47.23 (*SS*=17.42) olduğunu göstermiştir. Ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları yüksek bulunmuştur (DSMKO α = .95; DES α = .94; SELSA α = .85).

Tablo 2.

Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1.DSMKO	—					
2. DES	.50***	—				
3. SELSA –Sosyal	.46***	.40***	—			
4. SELSA – Aile	.47***	.26***	.47***	—		
5. SELSA – Romantik	.30***	.31***	.12	.18*	—	
6. SELSA – Toplam	.56***	.45***	.66***	.74***	.71***	—

Not. DSMKO: Duygusal Şiddete Maruz Kalma Ölçeği; DES: Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği; SELSA: Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Ölçeği. $p < .05$, $p < .01$**, $p < .001$***.*

Tablo 2, araştırma değişkenleri arasındaki doğrusal ilişkileri göstermektedir. DSMKO puanları, hem dissosiyatif yaşantılar (DES) hem de yalnızlık değişkenleriyle anlamlı ve pozitif yönde ilişkilidir. En güçlü ilişki DSMKO ile toplam yalnızlık (r = .56, p < .001) arasındadır. DES puanları da yalnızlık düzeyleriyle orta düzeyde pozitif ilişkiler göstermektedir (r = .26–.45 aralığında). Bu bulgular, duygusal şiddete maruz kalma düzeyi arttıkça bireylerin dissosiyatif eğilimlerinin ve yalnızlık duygularının arttığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3.

Duygusal Şiddet ve Dissosiyatif Yaşantıların Yalnızlık Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p	95% GA [Alt, Üst]
(Sabit)	13.42	2.17	—	6.18	<.001	[9.14, 17.71]
DSMKO (Duygusal Şiddet)	0.52	0.06	.48	8.67	<.001	[0.40, 0.64]
DES (Dissosiyatif Yaşantılar)	0.19	0.05	.27	3.96	<.001	[0.10, 0.29]

Not. Bağımlı değişken: SELSA Toplam Yalnızlık. R = .62, R^2 = .39, Düzeltilmiş R^2 = .38, F(2,204) = 64.27, p < .001.

Tablo 3'te görüldüğü üzere, duygusal şiddet (DSMKO) ve dissosiyatif yaşantılar (DES) yalnızlık puanlarını anlamlı biçimde yordamakta ve her iki değişkenin etkisi pozitif yönlüdür (p < .001). Duygusal şiddet puanındaki bir birim artış, yalnızlık puanında ortalama .52 birimlik artışa karşılık gelmektedir. Dissosiyatif yaşantılar ise yalnızlığı ek olarak .19 birim artırmaktadır. Model, yalnızlıktaki toplam varyansın yaklaşık %39'unu açıklamaktadır.

Tablo 4.

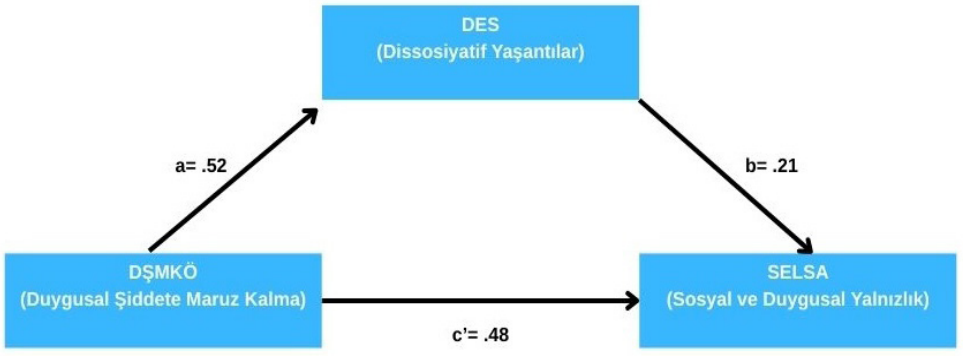
Hayes (Model 4) Aracılık Analizi – Dissosiyatif Yaşantıların Aracı Rolü

Etkiler	B	SH	t	p	%95 GA [Alt, Üst]
a (DSMKO → DES)	0.52	0.06	8.67	< .001	[0.40, 0.63]
b (DES → SELSA)	0.21	0.05	4.20	< .001	[0.10, 0.32]
c (Toplam Etki) DSMKO → SELSA	0.59	0.06	9.83	< .001	[0.47, 0.71]
c′ (Doğrudan Etki) DSMKO → SELSA (DES kontrol edilerek)	0.48	0.07	6.85	< .001	[0.34, 0.62]
a×b (Dolaylı Etki) DSMKO → DES → SELSA	0.11	0.03			[0.05, 0.18]

Not. Bootstrap güven aralıkları 5000 örneklem üzerinden hesaplanmıştır. CI aralığında 0 bulunmaması, dolaylı etkinin anlamlı olduğunu göstermektedir.

Şekil 1.

Duygusal Şiddet, Dissosiyatif Yaşantılar ve Yalnızlık Arasındaki Aracılık Modeli (Hayes Model 4)

Tablo 4 ve Şekil 1, duygusal şiddet (DSMKO) ile yalnızlık (SELSA) arasındaki ilişkide dissosiyatif yaşantıların (DES) aracılık rolünü göstermektedir. DSMKO'nun DES üzerindeki etkisi (a = 0.52, p < .001) ve DES'in SELSA üzerindeki etkisi (b = .21, p < .001) anlamlıdır. DSMKO'nun SELSA üzerindeki doğrudan etkisi (c' = .48, p < .001) de anlamlı olup, bu sonuçlar kısmi aracılığa işaret etmektedir. Duygusal şiddet yalnızlığı hem doğrudan hem de dolaylı olarak artırmaktadır. DSMKO'nun DES üzerindeki etkisi (a) ve DES'in SELSA üzerindeki etkisi (b) anlamlıdır (p < .001). Dolaylı etki ($a \times b$ = .11, %95 *CI* [.05, .18]) anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, duygusal şiddet arttıkça dissosiyatif eğilimlerin yükseldiğini ve bunun yalnızlık duygusunu kısmen aracı olarak etkilediğini göstermektedir.

Araştırma bulgularının pratik anlamlılığını değerlendirmek amacıyla etki büyüklükleri incelenmiştir. Etki büyüklüklerinin yorumlanmasında Cohen (1988) tarafından önerilen referans değerler dikkate alınmıştır. Değişkenler arasındaki ikili ilişkilere bakıldığında; duygusal şiddet ile yalnızlık arasındaki korelasyon katsayısının (r = .55) geniş etki büyüklüğüne, duygusal şiddet ile dissosiyatif yaşantılar (r = .46) ve dissosiyatif yaşantılar ile yalnızlık (r = .35) arasındaki ilişkilerin ise orta düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğu saptanmıştır. Aracılık modelinde elde edilen yapısal katsayılar incelendiğinde; hem duygusal şiddetin yalnızlık üzerindeki toplam ve doğrudan etkisinin güçlü olduğu hem de modelin açıkladığı toplam varyansın pratik düzeyde dikkate değer ve geniş bir etki büyüklüğüne (f^2 = 0.46) işaret ettiği doğrulanmıştır. Sonuç olarak, duygusal şiddetin yalnızlığı artırmasında dissosiyatif yaşantıların üstlendiği kısmi aracı rolün klinik ve pratik düzeyde belirgin bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

Bulgular, duygusal şiddetin yalnızlık üzerindeki etkisinin yalnızca doğrudan bir süreçle değil, aynı zamanda dissosiyatif yaşantılar üzerinden dolaylı bir mekanizma ile de ilerlediğini göstermektedir. Bu durum, travma ve dissosiyasyon literatürü ile tutarlıdır. Birey, kronikleşen duygusal şiddet karşısında içsel ayrışma/dissosiyatif savunmalar geliştirirken, bu süreç sosyal geri çekilmeyi ve yalnızlık hissini artırabilir. Bu nedenle hem travmatik maruziyetin azaltılması hem de dissosiyatif belirtilerin klinik müdahaleye dahil edilmesi yalnızlıkla başa çıkmada kilit rol oynayabilir.

TARTIŞMA

Çalışmamızda bağımsız değişken olan duygusal şiddetin, bağımlı değişken olan yalnızlık üzerindeki etkisi incelenirken; bu iki değişken arasındaki ilişkide dissosiyatif yaşantıların aracı rolü test edilmiştir. Araştırmamızın bulguları, duygusal şiddet fenomeninin yalnızlık üzerindeki etkisini, dissosiyatif yaşantıların aracılığı ile açıklamaktadır.

Tablo 2' de verilen ve araştırma kapsamında değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon Analizi, kuramsal beklentilerle uyumlu sonuçlar ortaya koymuştur. Tablodaki bulgular incelendiğinde, duygusal şiddete maruz kalma düzeyi ile disosiyatif yaşantılar arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın bulguları, duygusal şiddet değişkeninin bireylerin benlik yapısını travmatize eden ve bunun sonucunda dissosiyatif deneyimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Haferkamp ve arkadaşları (2015) yaptıkları çalışmada duygusal

kötü muamelenin dissosiyatif semptomların güçlü bir yordayıcısı olduğunu saptamıştır. Bu sonuç, travmatik bir yaşantı olan duygusal şiddetin, bireyin psikolojik bütünlüğünü korumak adına bir savunma mekanizması olarak disosiyasyonu tetiklediğini gösteren literatürdeki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Briere ve Runtz, 1990; Teicher vd.,2006). Bunun yanı sıra, hem duygusal şiddetin hem de disosiyatif yaşantıların toplam yalnızlık düzeyi ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilemesi dikkat çekicidir. Bu durum, bireyin maruz kaldığı şiddetin yarattığı sosyal izolasyonun yanı sıra, yaşadığı disosiyatif kopukluğun da dış dünya ile bağ kurmasını zorlaştırarak yalnızlık hissini derinleştirdiğini düşündürmektedir. Schimmenti'ye (2016) göre dissosiyatif yaşantıların yarattığı duygusal hissizleşme hali, bireyin başkalarıyla derin ve anlamlı bağlar kurmasını zorlaştırarak yalnızlık hissini kronik bir boyuta taşımaktadır. Çalışmamızın bulguları bu bağlamda literatürle paralellik göstermektedir.

Tablo 3'de verilen araştırmanın regresyon analizi bulguları, duygusal şiddet ve disosiyatif yaşantıların toplam yalnızlığı yordamada anlamlı ve güçlü bir model oluşturduğunu göstermektedir. Modelin toplam varyansın %38'ini açıklaması, yalnızlık yaşantısının şekillenmesinde bu iki değişkenin merkezi bir rol oynadığını doğrulamaktadır. Özellikle disosiyatif yaşantıların yalnızlık üzerindeki anlamlı yordayıcı etkisi, şiddete maruz kalan bireylerin sadece dışsal bir izolasyon yaşamadıklarını, aynı zamanda içsel bir kopukluk deneyimleyerek bu yalnızlığı pekiştirdiklerini göstermektedir. Araştırmamızın bu bulgusu, disosiyasyonun bireyi kendi sosyal gerçekliğinden uzaklaştırarak yalnızlığa karşı daha savunmasız hale getirdiği yönündeki teorik yaklaşımları desteklemektedir (Schimmenti, 2016; Van der Hart vd., 2006).

Tablo 4'te verilen "Araştırmanın temel hipotezini test etmek amacıyla gerçekleştirilen aracılık analizi sonuçları, duygusal şiddet ile toplam yalnızlık arasındaki ilişkide disosiyatif yaşantıların istatistiksel olarak anlamlı bir aracı rol oynadığını ortaya koymuştur. Modele ilişkin tüm yol katsayılarının (a,b,c ve c′) t değerleri incelendiğinde, bu değerlerin kritik eşik olan 3.29'un ($p<.001$) anlamlı düzeyde üzerinde olduğu ve tüm doğrudan etkilerin yüksek düzeyde anlamlılık taşıdığı saptanmıştır. Aracılık etkisinin anlamlılığı ise Hayes (2018) tarafından önerildiği üzere, p değerine alternatif ve istatistiksel olarak daha güçlü bir yöntem olan 5.000 örneklemli Bootstrap güven aralıkları ile test edilmiştir. Elde edilen güven aralığının sıfır değerini kapsamaması, disosiyatif yaşantıların duygusal şiddetin yalnızlığı artırma sürecinde kritik ve açıklayıcı bir psikolojik mekanizma olduğunu kanıtlamaktadır. Araştırmamızın bu bulgusu, duygusal şiddete maruz kalan bireylerin yaşadığı sosyal ve duygusal izolasyonun, kısmen bu şiddetin tetiklediği disosiyatif yaşantılar yoluyla ortaya çıktığına dair kuramsal beklentiyi desteklemektedir. Bu bulgu, Schwarzer ve arkadaşları (2021) tarafından vurgulanan; duygusal şiddetin bireyin zihinsel süreçleri bütünleştirme ve anlamlandırma becerisini bozarak sosyal uyumsuzluğa yol açtığı yönündeki kuramsal beklentiyle örtüşmektedir. "Duygusal şiddet, bireyin güven duygusunu sarsarak onu sosyal çevresinden uzaklaştırırken, bu süreçte tetiklenen disosiyatif yaşantılar, bireyin dış dünyaya yönelik algılarını küntleştirerek yalnızlık yaşantısını derinleştiren aracı bir rol oynamaktadır.

Çıkarımlar ve Klinik Doğurgular

Mevcut araştırmanın bulguları incelendiğinde, duygusal şiddet, dissosiyatif yaşantılar ve yalnızlık değişkenleri arasındaki ilişkilere dair teorik beklentileri destekleyen oldukça güçlü ve anlamlı çıkarımlar elde edilmiştir. Araştırmanın temel bulgularına dayalı olarak şu çıkarımlara ulaşılmıştır:

Çalışmanın en belirgin bulgularından biri, duygusal şiddetin bireyin yalnızlık algısı üzerindeki doğrudan ve güçlü etkisidir. Duygusal şiddete maruz kalmanın; bireyin sadece genel yalnızlık hissini değil, aynı zamanda sosyal, ailevi ve romantik ilişkilerindeki yalnızlık algısını da anlamlı düzeyde artırdığı saptanmıştır. Bu durum, duygusal şiddetin bireyin kişilerarası güven duygusunu zedeleyerek onu tüm sosyal ağlarından (aile, partner, arkadaş) izole eden kapsamlı bir tahribat yarattığını göstermektedir. Elde edilen geniş etki büyüklüğü ($f^2 = 0.46$), bu izolasyonun klinik düzeyde dikkate alınması gereken bir boyutta olduğunu kanıtlamaktadır.

Araştırmanın temel hipotezi doğrultusunda, dissosiyatif yaşantıların duygusal şiddet ile yalnızlık arasındaki ilişkide anlamlı bir kısmi aracı role sahip olduğu doğrulanmıştır. Psikolojik bir savunma mekanizması olan dissosiyasyon, bireyin duygusal şiddetin yarattığı yoğun stres ve travmadan korunmak amacıyla gerçeklikten, bedeninden veya duygularından kopuş yaşaması olarak işlev görebilmektdir. Bulgular, duygusal şiddete uğrayan bireylerin bu travmatik deneyimle başa çıkmak için dissosiyatif savunmaları kullandığını, ancak bu "kopuş" halinin kişinin çevresiyle sağlıklı ve derin bağlar kurmasını engelleyerek paradoksal bir şekilde yalnızlık hissini daha da pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

Korelasyon bulguları incelendiğinde, dissosiyatif yaşantıların yalnızlığın özellikle "sosyal" ve "romantik" alt boyutlarıyla olan ilişkisi dikkat çekicidir. Dissosiyasyon düzeyindeki artış, bireyin sosyal ortamlarda kendini yabancılaşmış hissetmesine ve romantik partneriyle yakınlık kurmakta zorlanmasına yol açabilmektedir. İlgi çekici bir şekilde romantik yalnızlık ile sosyal/ailevi yalnızlık arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmaması, bireylerin romantik bağlamdaki izolasyonlarının, diğer sosyal destek sistemlerinden bağımsız ve kendine has dinamiklerle işlediğine işaret etmektedir.

Bu bulgular, travma ve duygusal şiddet mağdurlarıyla çalışan ruh sağlığı profesyonelleri için önemli klinik doğurgular barındırmaktadır. Duygusal şiddet öyküsü olan bireylerin yalnızlık ve izolasyon şikayetleri ele alınırken, altta yatan dissosiyatif belirtilerin (duygusal uyuşukluk, derealizasyon, depersonalizasyon) mutlaka değerlendirilmesi ve terapötik müdahalelere dâhil edilmesi gerekmektedir. Tedavi sürecinde dissosiyatif savunmaların esnetilmesi ve bireyin "şimdi ve burada" kalma (topraklanma) becerilerinin geliştirilmesi, yalnızlık hissinin kırılmasına ve sağlıklı kişilerarası bağların yeniden inşasına doğrudan katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Araştırma sonuçları, duygusal şiddet değişkeninin bireylerin ruhsal bütünlüğü üzerinde ciddi düzeyde yordayıcı bir etkiye sahip olduğunu ve dissosiyatif yaşantılarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Duygusal şiddete maruz kalan bireylerde benlik algısının zayıfladığı, duygusal

tutarlılığın bozulduğu ve bunun neticesinde içsel dengeyi sağlama kapasitesinin azaldığı görülmüştür (Barlow, Goldsmith ve Gerhart, 2017; Riggs, 2010).

Kişinin, ruhsal yaralanmasına müdahale etme çabası ve bu süreçte koruyucu bir işlev olarak yaşanan dissosiyatif yaşantılar; kişinin kendi içine çekilmesi, hayaller, düşlemler ve çatışmalarla bilinçli halden kopmalara sebebiyet vererek dış dünya ile ilişki kurmasının önüne geçmektedir (Jehanzeb ve Javaid, 2025; Kearney vd., 2018; Schimmenti, 2016). Dissosiyatif yaşantıların yalnızca klinik bir semptom olmaktan ziyade ilişkisel yönüne vurgu yapan Schimmenti, yaptığı bir çalışmada dissosiyatif deneyimleri yüksek olan bireylerin, ilişki kurma açısından gerekli becerilere daha düşük düzeyde sahip olduğunu saptamıştır (Schimmenti, 2016). Dissosiyatif yaşantıları yoğun deneyimleyen birey, başka bireylerle sağlıklı ilişkiler kuramamakta; herhangi bir ilişki kursa dahi dissosiyatif yaşantıların etkisiyle ilişkide derinleşememektedir. Böylelikle birey, ilişki kurduğu insanlara karşı da derin yakınlılıklar hissedememekte ve yalnızlık hissini daha da şiddetli yaşamaktadır. Birey, yalnızlık hissini sadece tek başına kaldığı durumlarda değil bir ilişkinin ya da bir topluluğun içerisindeyken yani diğerleriyle birlikteyken de hissedebilmektedir (Hsieh ve Hawkley, 2018; Stavrova ve Ren, 2023). Bu durumun en temel sebebi dissosiyatif deneyim yaşayan kişinin derin ilişkiler kuramaması ve sürdürememesidir. Özellikle romantik ilişkisinde duygusal şiddete maruz kalan kişinin, devam eden ilişkisinde bu duyguyu daha da yoğun yaşadığı öngörülmektedir. Çünkü travmatik deneyim neticesinde ortaya çıkan olumsuz duygu partneriyle yeniden iletişim kurulduğunda baş gösterecek ve yeniden dissosiyatif deneyimler yaşanacaktır (Dorahy vd. 2007; Lahav, 2022). Bu deneyimler sonucunda kişi, kendisine duygusal şiddet uygulayan partneriyle olan ilişkisine "görünürde normal" olarak devam etse de bu ilişkiyi dissosiyatif yaşantıların ve yalnızlık duygularının eşliğinde sürdürmek zorunda kalacaktır (Follingstad, 2007; Hamby ve Grych, 2013). İlişki içerisinde bireyin anlaşılmadığını, kendisine yönelik empati yapılmadığını hissetmesi ve ilişki içerisindeki iletişimde kopukluklar yaşayarak yalnız hissetmesi buna örnek olarak gösterilebilir. Duygusal şiddet neticesinde adeta sinsi bir hastalık gibi ilerleyerek büyüyen bu problematik çözümlenmedeği taktirde büyük yıkımlara veya psikopatolojilere dönüşmektedir (Öztürk, 2020b). Bu nedenle ilişkiler üzerine çalışan araştırmacıların gizli bir bilinmezde kalan bu deneyimleri önemle aydınlatmaya çalışmaları gerekmektedir.

Bu çalışma, duygusal şiddetin yalnızlık üzerindeki etkisini dissosiyatif süreçlerin kısmi aracılığıyla açıkladığını ortaya koymuştur. Bulgular, literatürde travmatik yaşantıların dissosiyatif belirtileri artırdığı ve bunun sosyal işlevselliği olumsuz etkilediğini gösteren çalışmalarla tutarlıdır (Çetinkaya, 2024; Lyssenko vd., 2018). Elde edilen sonuçlar, duygusal şiddetin bireylerin psikolojik ve sosyal yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerini daha bütüncül bir şekilde ele almamızı sağlamaktadır. Çalışmanın literatüre en önemli katkısı, duygusal şiddet-yalnızlık ilişkisinde dissosiyatif süreçlerin rolünü test etmesidir. Bu bulgular, klinik uygulamalarda duygusal şiddete maruz kalan bireylerde yalnızlık hissinin azaltılmasında dissosiyatif süreçlere yönelik müdahalelerin önemini ortaya koymaktadır.

SINIRLILIKLAR ve ÖNERİLER

Araştırmanın sınırlılıklarından biri örneklem grubunun cinsiyet dağılımındaki dengesizliğidir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%83.1) kadınlardan oluşması, elde edilen bulguların erkek popülasyonuna genelleyebilme kapasitesini dış geçerliğini kısıtlamaktadır. Gelecek çalışmalarda, değişkenler arasındaki ilişkilerin cinsiyetler arası farklılıklarını daha net ortaya koyabilmek adına daha dengeli bir cinsiyet dağılımının hedeflenmesi önerilmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın örnekleminin ağırlıklı olarak genç yetişkinlerden oluşması genellenebilirliği kısmen sınırlandırmaktadır. Gelecek araştırmalarda farklı yaş grupları ve kültürel bağlamların incelenmesi önerilmektedir.

Araştırmanın sınırlılıklarından bir diğeri de verilerin kesitsel bir desenle toplanmış olmasıdır. Aracılık analizlerinin kesitsel veriler üzerinden yürütülmesi, değişkenler arasındaki zamansal öncelik-sonralık ilişkisinin ampirik olarak kanıtlanmasını engellemektedir. Bu nedenle değişkenler arasındaki yollar belirlenirken rastgele korelasyonlardan kaçınılmış, modelin yapısı literatürde kabul görmüş kuramsal temellere ve daha önce yapılmış boylamsal çalışmalara dayandırılmıştır. Bu sayede değişkenlerin zamansal sıralaması mantıksal bir zemine oturtulmuştur.

Araştırmada, verilerin öz bildirim ölçekleriyle toplanmış olması metodolojik bir sınırlılık olarak değerlendirilmektedir. Bu tür ölçüm araçları, katılımcıların kendi durumlarını objektif olarak değerlendirememesine açık bir yapıdadır (Creswell, 2014). Gelecek araştırmalarda; klinik mülakatlar ve davranışsal gözlemlerle desteklenerek çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Dil ve Yazım Denetimi için Yapay Zekâ Kullanımı: %5

Etik Beyan: Bu araştırma, Milli Savunma Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 19.06.2025 tarihli ve E-35592990-050.04-4904107 sayılı karar ile etik kurul izni kapsamında yürütülmüştür.

Kaynakça

Barlow, M. R., Goldsmith Turow, R. E., & Gerhart, J. (2017). Trauma appraisals, emotion regulation difficulties, and self-compassion predict posttraumatic stress symptoms following childhood abuse. *Child Abuse & Neglect, 65, 37–47.* https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.01.006

Briere, J., & Runtz, M. (1990). Differential adult symptomatology associated with three types of child abuse histories. *Child Abuse & Neglect, 14(3), 357–364.* https://doi.org/10.1016/0145-2134(90)90007-G

Cacioppo, J. T., Cacioppo, S., Capitanio, J. P., & Cole, S. W. (2015). The neuroendocrinology of social isolation. *Annual Review of Psychology, 66, 733–767.* https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010.814.015240

Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin, 112(1), 155–159.* https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.155

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (4*. baskı). Sage Publications.

Çetinkaya, K. (2024). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı olan çocukların ebeveynlerinin modern psikotravmatoloji ve psikopatoloji açısından değerlendirilmesi (Doktora tezi)*. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi

Dorahy, M. J., Lewis, C., & Wolfe, F. A. M. (2007). Psychological distress associated with domestic violence in Northern Ireland. *Current Psychology, 25(4), 295–305.*

Dutton, M. A., Goodman, L. A., & Bennett, L. (1999). Court-involved battered women's responses to violence: The role of psychological, physical, and sexual abuse. *Violence and Victims, 14(1), 89–104.* https://doi.org/10.1891/0886-6708.14.1.89

Eubanks Fleming, C. J., & Resick, P. A. (2016). Predicting three types of dissociation in female survivors of intimate partner violence. *Journal of Trauma & Dissociation, 17(3), 267–285.* https://doi.org/10.1080/15299.732.2015.1079807

Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics (5*. baskı). Sage Publications.

Follingstad, D. R. (2007). *Rethinking current approaches to psychological abuse: Conceptual and methodological issues*. Aggression and Violent Behavior, 12(4), 439–458. https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.07.004

George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference (16*. baskı). Routledge.

Haferkamp, L., Bebermeier, A., Möllering, A., & Neuner, F. (2015). Dissociation is associated with emotional maltreatment in a sample of traumatized women with a history of child abuse. *Journal of Trauma & Dissociation, 16(1), 86–99.* https://doi.org/10.1080/15299.732.2014.959149

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis (7*. baskı). Pearson Education.

Hamby, S., & Grych, J. (2013). *Evidence-based interventions need to be more systematic, not more disruptive*. American Psychologist, 68(6), 476–477. https://doi.org/10.1037/a0032884

Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach (2*. baskı). The Guilford Press.

Hsieh, N., & Hawkley, L. (2018). Loneliness in the older adult marriage: Associations with dyadic aversion, indifference, and ambivalence. *Journal of Social and Personal Relationships, 35(10), 1319–1339.* https://doi.org/10.1177/026.540.7517712480

Janet, P. (1907). *The major symptoms of hysteria: Fifteen lectures given in the medical school of Harvard University*. The Macmillan Company.

Jehanzeb, S., & Javaid, A. (2025). *Overdiagnosed or misdiagnosed: A classic case of pseudohallucinations and maladaptive daydreaming when a diagnosis of adult ADHD was missed*. BJPsych Open, 11(S1), S305. https://doi.org/10.1192/bjo.2025.10734

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayıncılık.

Kearney, M. A., Zeligman, M., Brack, J. L., & Payne, E. (2018). Trauma and dissociation: Predictors of loneliness in students at an urban university. *Journal of College Counseling, 21(2), 145–157.* https://doi.org/10.1002/jocc.12095

Krause-Utz, A., Černáková, R., Hoogenboom, W., Schulze, A., Büttner, S., Demirelli, Z., Mouthaan, J., van Schie, C. C., Garnefski, N., & Kraaij, V. (2023). Psychological factors linked to intimate partner violence and childhood maltreatment: On dissociation as a possible bridge symptom. *Journal of Interpersonal Violence, 38(21–22), 11400–11428.* https://doi.org/10.1177/088.626.05231181377

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. (2002). *The world report on violence and health*. The Lancet, 360(9339), 1083–1088. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)11133-0

Lagdon, S., Armour, C., & Stringer, M. (2014). Adult experience of mental health outcomes as a result of intimate partner violence victimisation: A systematic review. *European Journal of Psychotraumatology, 5(1), 24794.* https://doi.org/10.3402/ejpt.v5.24794

Lahav, Y. (2023). Hyper-sensitivity to the perpetrator and the likelihood of returning to abusive relationships. *Journal of Interpersonal Violence, 38(1–2), NP1815–NP1841.* https://doi.org/10.1177/088.626.05221092075

Lyssenko, L., Schmahl, C., Bockhacker, L., Vonderlin, R., Bohus, M., & Kleindienst, N. (2018). Dissociation in psychiatric disorders: A meta-analysis of studies using the Dissociative Experiences Scale. *American Journal of Psychiatry, 175(1), 37–46.* https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2017.170.10025

Marshall, L. L. (1996). Psychological abuse of women: Six distinct clusters. *Journal of Family Violence, 11(4), 379–409.* https://doi.org/10.1007/BF02333424

Matiz, A., D'Antoni, F., Pascut, S., & Ciacchini, R. (2024). *Loneliness and problematic internet use in adolescents: The mediating role of dissociation*. Children, 11(11), 1294. https://doi.org/10.3390/children11111294

McGuinness, R., Herring, D., & Wu, X. (2025). *Identifying preliminary risk profiles for dissociation in 16-to 25-year-olds using machine learning*. Early Intervention in Psychiatry. https://doi.org/10.1111/eip.70015

Öztürk, E. (2016). *Travma ve dissosiyasyon*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Öztürk, E. (2017). *Travma ve dissosiyasyon: Psikotravmatoloji temel kitabı (1*. baskı). Nobel Tıp Kitabevleri.

Öztürk, E. (2020a). *Travma ve dissosiyasyon: Psikotravmatoloji temel kitabı (2*. baskı). Nobel Tıp Kitabevleri.

Öztürk, E. (2020b). *Psikotarih, travma ve dissosiyasyon: Çocukluk çağı travmaları, savaşlar ve dissosiyasyonun anamnezi*. E. Öztürk (Ed.), Psikotarih (1. baskı, ss. 1–21) içinde. Türkiye Klinikleri.

O'Leary, K. D. (1999). Psychological abuse: A variable deserving critical attention in domestic violence. *Violence and Victims, 14(1), 3–23.* https://doi.org/10.1891/0886-6708.14.1.3

Richmond, J. M., Elliott, A. N., Pierce, T. W., Aspelmeier, J. E., & Alexander, A. A. (2009). *Polyvictimization, childhood victimization, and psychological distress in college women*. Child Maltreatment, 14(2), 127–147. https://doi.org/10.1177/107.755.9508326357

Riggs, S. A. (2010). Childhood emotional abuse and the attachment system across the life cycle: What theory and research tell us. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 19(1), 5–51.* https://doi.org/10.1080/109.267.70903475968

Sar, V., Islam, S., & Öztürk, E. (2009). *Childhood emotional abuse and dissociation in patients with conversion symptoms*. Psychiatry and Clinical Neurosciences, 63(5), 670–677. https://doi.org/10.1111/j.1440-1819.2009.02012.x

Schimmenti, A. (2016). Dissociative experiences and dissosiative minds: Exploring a nomological network of dissociative functioning. *Journal of Trauma & Dissociation, 17(3), 338–361.* https://doi.org/10.1080/15299.732.2015.1108948

Schwarzer, N. H., Nolte, T., Fonagy, P., & Gingelmaier, S. (2021). Mentalizing and emotion regulation: Evidence from a nonclinical sample. *International Journal of Listening, 35(1), 34–45.* https://doi.org/10.1080/0803706X.2021.187.3418

Spinazzola, J., Hodgdon, H., Liang, L., Ford, J. D., Layne, C., Pynoos, R., & Kisiel, C. L. (2014). *Unseen wounds: The contribution of psychological maltreatment to child and adolescent mental health and risk outcomes*. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 6(S1), S1–S18. https://doi.org/10.1037/a0037766

Stavrova, O., & Ren, D. (2023). Alone in a crowd: Is social contact associated with less psychological pain of loneliness in everyday life? Journal of Happiness Studies, 24(5), 1841–1860. https://doi.org/10.1007/s10902.023.00661-3

Street, A. E., & Arias, I. (2001). Psychological abuse and posttraumatic stress disorder in battered women: Examining the roles of shame and guilt. *Violence and Victims, 16(1), 65–78*. https://doi.org/10.1891/0886-6708.16.1.65

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6*. baskı). Pearson Education.

Taft, C. T., Murphy, C. M., King, L. A., Dedeyn, J. M., & Musser, P. H. (2005). Posttraumatic stress disorder symptomatology among partners of men in treatment for relationship abuse. *Journal of Abnormal Psychology, 114(2), 259–268*. https://doi.org/10.1037/0021-843X.114.2.259

Teicher, M. H., Samson, J. A., Polcari, A., & McGreenery, C. E. (2006). Sticks, stones, and hurtful words: Relative effects of various forms of childhood maltreatment. *American Journal of Psychiatry, 163(6), 993–1000.* https://doi.org/10.1176/ajp.2006.163.6.993

Terzioğlu, Ö. P., Çelikay Söyler, H., & Menekşe, Ö. (2023). Çocukluk çağı travmalarının, yalnızlık duygusu ve sosyal anksiyete ile ilişkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 6(2), 160–182.* https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1177

Van der Hart, O., Nijenhuis, E. R. S., & Steele, K. (2006). *The haunted self: Structural dissociation and the treatment of chronic traumatization*. W. W. Norton & Company.

World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. https://www.who.int/publications/i/item/924.154.5615

Yardım, H., & Demir, M. (2023). Romantik ilişkilerde psikolojik şiddet, ilişkide otantiklik ve evliliğe yüklenen anlam. *International Journal of Social and Humanities Sciences, 7(3), 93–118.*

Zengin Yazıcı, G., & Akı, E. (2024). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin akademik ve sosyal katılıma etkisi: Nitel bir çalışma. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 24, 1163–1174. https://doi.org/10.38079/igusabder.1448807

The Mediating Role of Dissociative Experiences in the Effect of Emotional Abuse on Loneliness

Kerem ÇETİNKAYA*
İbrahim Enes BAYRAKTAR**

Introduction

Emotional abuse represents a pervasive yet frequently underestimated form of trauma that exerts a profound impact on an individual's psychological equilibrium and social integration. While the existing literature has extensively documented the bilateral relationships between emotional abuse, dissociative experiences, and loneliness, research integrating these three variables into a unified structural model remains notably scarce. Within the context of Turkish academia, there is a lack of empirical evidence elucidating the specific mechanism through which emotional abuse evolves into long-term loneliness via the bridge of dissociation. Consequently, the primary objective of this study is to investigate the predictive effect of emotional abuse on loneliness and to determine whether dissociative experiences function as a mediator in this process. By grounding these variables within an empirical model, this research aims to demonstrate how universal psychological theories interact with local socio-cultural dynamics in a Turkish sample, thereby offering a comprehensive understanding of the pathways leading to social isolation following emotional trauma.

Methodology

The research was conducted using a relational survey model, a quantitative methodology designed to ascertain the direction and magnitude of associations between variables. The study sample consisted of 207 adults (172 females, 35 males) recruited through convenience sampling, prioritizing accessibility and temporal efficiency. Data were gathered using three distinct psychometric instruments: the 29-item Emotional Abuse Exposure Scale (Cronbach's alpha = .95), the 28-item Dissociative Experiences Scale (DES-II) (Cronbach's alpha = .94), and the 15-item Social and Emotional Loneliness Scale for Adults (SELSA-S) (Cronbach's alpha = .85). Statistical analyses were performed using SPSS, incorporating descriptive statistics, Pearson correlation, and multiple

* Assist. Prof. Dr., National Defence University, keremcet01@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0612-3541
** Psychological Counselor, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, enesbayraktarpdr@gmail.com, ORCID: 0009-0001-5605-1689

regression. To test the central hypothesis regarding the mediating role of dissociative experiences, Hayes' (2018) Process Macro (Model 4) was utilized. The significance of the mediation effect was evaluated through the Bootstrap technique with 5,000 resamples at a 95% confidence interval. Preliminary diagnostics, including Z-scores for outliers, Skewness/Kurtosis for normality, and VIF/Tolerance for multicollinearity, confirmed that all statistical assumptions were met.

Findings

The empirical findings provided robust support for the theoretical expectations, revealing a strong and direct impact of emotional abuse on an individual's perception of loneliness. Exposure to emotional abuse was found to significantly increase not only general feelings of isolation but also specific loneliness within social, familial, and romantic domains. The substantial effect size ($f2 = 0.46$) suggests that this isolation reaches a magnitude that warrants clinical attention. Most critically, the results confirmed that dissociative experiences play a significant partial mediating role in the relationship between emotional abuse and loneliness. While dissociation serves as a psychological defense mechanism against the overwhelming stress of abuse, this state of "detachment" from reality and emotion paradoxically hinders the formation of deep social bonds, thereby intensifying the experience of loneliness. Furthermore, correlation analyses indicated that dissociation is particularly linked to social and romantic loneliness, whereas the lack of a significant correlation between romantic and familial loneliness suggests that isolation in romantic contexts operates through independent and unique dynamics.

Discussions, Conclusions, and Recommendations

The results of this study demonstrate that emotional abuse is a critical predictor of psychological integrity and is intrinsically linked to dissociative processes. Consistent with previous literature, the findings suggest that emotional abuse diminishes self-perception and disrupts emotional consistency, leading individuals to employ dissociative defenses that ultimately impair social functionality. For mental health professionals, these findings hold significant clinical implications; when addressing loneliness in survivors of emotional abuse, it is imperative to evaluate and integrate underlying dissociative symptoms -such as emotional numbing or depersonalization- into the therapeutic process. Enhancing "grounding" skills and softening dissociative defenses can directly contribute to rebuilding healthy interpersonal connections. Despite its contributions, the study is limited by a gender imbalance (83.1% female) and its cross-sectional design, which precludes definitive causal claims. Future research should aim for more balanced gender representation, longitudinal data to establish temporal precedence, and the inclusion of clinical interviews to complement self-report measures.